

Sygn. akt III USK 64/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Opolu
o ubezpieczenia społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 16
listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 26 sierpnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1727/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu
wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2021 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującą
się A. S. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w
Opolu z dnia 14 lipca 2020 r., którym oddalono od decyzji Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddziału w Opolu z dnia 8 listopada 2018 r. stwierdzającej, że
odwołująca się jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą pod
nazwą A. S. „Salon [...]” nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym:

emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie od dnia 2 czerwca 2014 r. do dnia 1 października 2018 r.

Odwołująca się A. S. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 26 sierpnia 2021 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 387 § 2¹ k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., art. 227 w związku z art. 391 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c., a także naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego związanego z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2 i art. 14a ust. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, sprowadzającego się do wyjaśnienia, czy sytuacja prawna osoby wznawiającej prowadzoną bezpośrednio wcześniej pozarolniczą działalność gospodarczą o tym samym przedmiocie działalności, która przez pewien okres była zawieszona, na gruncie wymienionych przepisów jest taka sama, czy też inna, aniżeli sytuacja osoby, która rozpoczyna prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej (i musi ją faktycznie po raz pierwszy rozpocząć), skoro zawieszenie działalności gospodarczej nie jest równoznaczne z zaprzestaniem działalności gospodarczej, a przedsiębiorca w okresie zawieszenia może wykonywać wszelkie czynności niezbędne do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, przyjmować należności lub obowiązek regulować zobowiązania, powstałe przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej, czy też uzyskać dochody z działalności, którą prowadził przed zawieszeniem.

Zdaniem skarżącej, jej skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny naruszył zarówno przepisy postępowania, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, jak i przepisy prawa materialnego. Jednocześnie pisemne motywy zaskarżonego wyroku nie pozwalają na klarowne wyjaśnienie, dlaczego nie udzielono skarżącej ochrony prawnej. Sąd ten nie

rozpoznał sprawy „w granicach apelacji” oraz nie odniósł się do tych ustaleń i ocen oraz przepisów prawa, które były w niej kwestionowane.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 3989 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 3984 § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, że zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i

postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury skarga jest z kolei oczywiście uzasadniona wówczas, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy juralnej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002, nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Sąd Najwyższy stwierdza przede wszystkim, że w jego orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że o działalności gospodarczej jako stanowiącej tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 oraz art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych można mówić wtedy, gdy są spełnione kumulatywnie wszystkie przesłanki wymienione w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (w obecnym stanie prawnym chodzi o art. 3 Prawa przedsiębiorców), tj. zarobkowy charakter prowadzonej działalności, jej zorganizowany charakter i ciągłość wykonywania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127 czy z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404 i powołane tam orzeczenia). Przesłanka zarobkowego charakteru działalności zostaje przy tym spełniona wówczas, gdy jej prowadzenie przynosi rzeczywisty zysk, a także wtedy, gdy mimo jego nieosiągnięcia, przedsiębiorca nastawiony był na uzyskanie dochodu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, oraz z dnia 15 marca 2018 r., III UK 47/17, LEX nr 2497578). Przy czym, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 2020 r., II UK 353/18 (LEX nr 3106218), cechą działalności gospodarczej jest prowadzenie jej dla zysku, który powinien wystarczyć na koszty działalności, utrzymanie przedsiębiorcy

i dalszy rozwój. Ubezpieczenie społeczne nie jest natomiast celem głównym działalności gospodarczej. Celem tym jest zarobek, czyli dochód pokrywający w pełni koszty działalności, w tym ubezpieczenia społecznego, a ponadto wystarczający na utrzymanie oraz rozwój przedsiębiorcy. Swoboda działalności gospodarczej nie jest równoznaczna z jej dowolnością, gdyż działalność ta podlega regulacji, co oznacza, że nie wystarcza subiektywne przekonanie i własna kwalifikacja kształtowanej sytuacji jako działalności gospodarczej. Jako tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym działalność gospodarcza podlega kontroli organu rentowego. Zorganizowanie działalności gospodarczej w płaszczyźnie materialnej odbywa się przykładowo przez: zapewnienie kapitału, lokalu, środków biurowych, maszyn, sprzętu, technologii, zatrudnienie pracowników, przedsięwzięcie działań o charakterze marketingowym (informacja, reklama) oraz przez podejmowanie działań zmierzających do uzyskania i utrzymania wymaganych kwalifikacji niezbędnych ze względu na rodzaj wykonywanej działalności (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2016 r., I UK 65/15, LEX nr 2118451 i z dnia 16 lutego 2016 r., I UK 77/15, LEX nr 2000382). Z kolei ciągłość działalności gospodarczej ma dwa aspekty. Pierwszy to powtarzalność czynności, tak aby odróżnić prowadzoną działalność gospodarczą od jednostkowej umowy o dzieło lub zlecenia albo umowy o świadczenie usług, które same w sobie nie stanowią lub nie składają się jeszcze na działalność gospodarczą. Przejawem działalności gospodarczej nie są działania o charakterze sporadycznym, doraźnym, okazjonalnym lub incydentalnym. Drugi aspekt, wynikający zresztą z pierwszego, to zamiar niekrótkiego prowadzenia działalności gospodarczej. Oba aspekty zależą od zachowania osoby podejmującej działalność gospodarczą (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13, LEX nr 1444493; z dnia 21 września 2017 r., I UK 366/16, OSNP 2018 nr 7, poz. 98; z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). Ocena, czy w okolicznościach konkretnej sprawy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana należy do sfery ustaleń faktycznych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16, LEX nr 2305920; z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313). O tym, czy ubezpieczony podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a w

konsekwencji tego mógł zgłosić się także do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, przesądza zatem ustalenie, że faktycznie prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą odpowiadającą wyżej wymienionym cechom. Chodzi więc o rzeczywiste podjęcie i prowadzenie działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z dnia 18 lutego 2009 r., II UK 207/08, LEX nr 736738; z dnia 19 lutego 2009 r., II UK 215/08, LEX nr 736739; z dnia 19 lutego 2010 r., II UK 186/09, LEX nr 590235; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 240/09, LEX nr 585723; z dnia 18 listopada 2011 r., I UK 156/11, LEX nr 1102533; z dnia 25 stycznia 2017 r., II UK 621/15, LEX nr 2248732). Sąd Najwyższy przyjmuje ponadto, że prowadzenie działalności gospodarczej o tyle stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom, o ile faktycznie ubezpieczony działalność tę wykonuje (por. wyrok z dnia 5 października 2017 r., I UK 395/16, LEX nr 2400313 z glosą K. Stepnickiej, LEX/el 2018), choć stopień natężenia jego aktywności może być różny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404).

Sąd Najwyższy zauważa równocześnie, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował taki właśnie kierunek wykładni powołanych w ocenianym wniosku przepisów prawa materialnego, przyjmując go za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego, z którego jednoznacznie wynikało, że skarżąca w istocie nie prowadziła w spornym okresie działalności gospodarczej mającej cechę ciągłości i podejmowanej w celu zarobkowym. Podejmowała bowiem jedynie czynności organizacyjne oraz formalnoprawne mające świadczyć o faktycznym prowadzeniu tej działalności. Wykonywane przez nią usługi miały natomiast wyłącznie sporadyczny charakter, a nadto były świadczone nieodpłatnie. Prowadzenia przez nią działalności gospodarczej mającej cechę ciągłości i zarobkowego charakteru nie mogły też potwierdzać ponoszone przez nią koszty, na które w 2014 r. składał się zakup towarów za kwotę 167 zł oraz koszt obsługi księgowej, a w 2018 r. koszt usług rachunkowych w kwocie 100 zł. Wymaga natomiast podkreślenia, że z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi

kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, stanowiących wszak rzeczywistą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

O potrzebie poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu nie przekonuje także argumentacja mająca potwierdzać oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, treść pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje bowiem na odniesienie się przez Sąd drugiej instancji do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji, w tym w szczególności zarzutów dotyczących oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz nieuwzględnienia części przedstawionych przez skarżącą dowodów mających potwierdzać prowadzenie w spornym okresie pozarolniczej działalności gospodarczej. Ocena ta, z przyczyn wcześniej podniesionych, a także ze względu na zakaz podważania w skardze kasacyjnej ustalenia faktów i oceny dowodów wynikający art. 398³ § 3 k.p.c., nie może zaś być przedmiotem kontroli w postępowaniu kasacyjnym.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał zatem, że skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[as]